

„BELSEJÉBŐL ÉLŐ VÍZ FORRÁSA FAKAD” (Jn 7,38)

A János-evangélium hetedik fejezete leírja, hogy Jézus felmegy Jeruzsálembe a Sátoros ünnepre; ott tanít a templomban és vitába száll a jeruzsálemiekkel a szombat megtartásáról, a Messiás származásáról, majd beszél közeli haláláról is. A fejezet csúcspontját az „élő víz ígéréteben” éri el (37–39 vers). Ez a rész a legújabb magyar fordításban így olvasható: „Az ünnep utolsó, nagy napján Jézus a templomban volt és fennhangon hirdette: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék! Aki hisz bennem, annak belsejéből az Írás szava szerint élő víz forrása fakad.” Ezt a Lélekről mondta, amelyben a benne hívők részesülnek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert még nem dicsőült meg Jézus.”

A Sátoros ünnep „utolsó nagy napján” a papok a Siloa forrásából merített vízzel hétszer körüljárták az oltárt, majd „feláldozták” a vizet, vagyis kiöntötték az oltár lábánál, miközben megemlékeztek az „élő vízről” szóló messiási ígéretekről. Igazi örömnünnep volt ez a nap. Idézték a prófétát: „Örömmel meríttek vizet az üdvösség forrásaiból!” (Iz 12,3). Jézus ezt az alkalmat használta fel arra, hogy „fennhangon” meghirdesse az „élő vizet”. Szózatának kettős tartalma van: *egy meghívás és egy ígélet*. A meghívás a szomjazókhoz szól; arra szólítja fel őket, hogy jöjjenek Jézushoz, igyanak az élő vízből, higgyenek Jézusban. Az ígélet: az élő vízre vonatkozik: ennek értelmezésében eltérnek a vélemények. A főprobléma: Kinek a belsejéből fakadnak az élő víz forrásai? Az egyik vélemény szerint, amelyet az idézett magyar fordítás is magáévá tesz, az élő víz a Jézusban hívő ember belsejéből fakad; a másik vélemény szerint — amelyet majd bizonyítani szeretnének — az élő víz „folyói” (görögben: potamoi = folyók, folyamok) Jézus belsejéből, mondhatjuk úgy is: *Jézus szívéből fakadnak*.

János evangéliumában találhatók az ún. „nagy kinyilatkoztatási igék”. Ezek rendszerint így kezdődnek: „Én vagyok... (ego eimi)... aki hozzám jön... aki bennem hisz, nem szomjazik soha” (Jn 6,35) — „Én vagyok a mennyből például: „Én vagyok az élet kenyere... aki hozzám jön, többé nem éhezik, s aki bennem hisz, nem szomjazik soha (Jn 6,35) — „Én vagyok a mennyből alászállt élő kenyér. Aki e kenyérből eszik, örökké él” (Jn 6,51) — „Én vagyok a világ világossága. Aki követ, nem jár sötétségben, hanem övé az élet világossága” (Jn 8,13) — „Én vagyok a feltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is élni fog” (Jn 11,25). Az élő víz ígéréteről szóló jézusi mondás értelmezése is könnyebb lenne, ha így kezdte volna Jézus beszédét: „Én vagyok az élő víz forrása...” Ezt az igazságot bennfoglaltan ugyan már kijelentette a samáriai asszonynak: „Ha ismernéd Isten ajándékát, s azt, aki azt mondja neked: „Adj innom!” — inkább te kértél volna tőle, s ő élő vizet adott volna neked” (Jn 4,10). Így is világos, hogy az élő víz forrása Jézus, minthogy ő a „szomjazókat” hívja magához, hogy igyanak! Így a kérdés leszűkül: Kinek a belsejéből fakadnak élő víz forrásai? Történik-e a 38. versben „képváltás” vagy sem? „Annak belsejéből” (ek tesz koliaz autú) Jézusra, vagy Jézusban hívő emberre vonatkozik-e? Már a keresztény ókorban elterjedt volt a *hívőre vonatkoztatott értelmezés*. Alexandriában elsősorban Origenész képviselte ezt a nézetet némi gnosztikus színezettel: a keresztény írástudóknak, gnosztikusoknak azt ígérte, hogy más keresztények számára megvilágosodás, megszentelés forrásai lesznek. E nézet képviselői voltak Alexandriában: Didymus, Alexandriai Cyrill, Alexandriai Ammonius; Palesztinában: Cezárai Eusebius, Jeruzsálemi Cyrill; Kappadóciában: Nagy Szent Vazul, Nisszai és Nazianzi Szent Gergely; az antiochiai iskolából: Mopsvestiai Teodorus, Aranyszájú Szent János; Nyugaton: Ambrus, Hilarius, Jeromos, Ágoston.

Korán megtalálható azonban ennek a szövegnek a *Jézusra vonatkoztatott értelmezése* is. Jézusra, mint vizet fakasztó sziklára vonatkoztatja ezt a szöveget: Szent Justinus (Dial 114,4; Dial 135,3), Hippolytus (Kom Dan 1,17), Cyprián (Ep 63,8; 73,10k); továbbá: a „Carmen adv. Marcionem” és a „De montibus Sina et Sion” (210—240) „De rebaptismate” című művek szerzői, Aphraat (Hom 12,8), Efrém, Heraklei Teodor. Észak-Afrikában és Szíriában a krisztológiai értelme-

zést részesítették előnyben. „Az újabb magyarázók ismét előnyben részesítik — mégpedig joggal, minthogy a verstől távol áll az az egyébként is meglehetősen különös gondolat, hogy maguknak a hívőknek kellene lenniük az élő víz (és a 39. vers szerint a Szentlélek) osztogatóinak”. (1) Magát az egész problémát három kérdésre bonthatjuk fel: 1. A görög szöveg pontozásának problémája; 2. Honnan való az idézett szentírási rész?; 3. Mit jelent maga a kép?

A pontozás problémája. Tudjuk, mennyire megváltoztatja egy mondatnak az értelmét az, hova helyezünk pontot, vesszőt, írásjelet, hangsúlyt. (Közismert példamondat: A királynőt megölni nem kell félnetek jó lesz ha mindnyájan beleegyeznek én nem ellenzem.) — A régi görög szövegekben az egyes mondatok, mondatrészek, sőt sokszor még a szavak sem voltak egymástól elválasztva sem térköz kihagyásával, sem ponttal, vesszővel vagy más írásjellel. Így azután a szentírási szövegek egyes részeinek kétféle, esetleg még többféle pontozása és ennek megfelelően sokszor egymástól egészen eltérő értelmezése is kialakulhatott. A *Jn 7,37–39* szöveget illetően kétféle pontozás alakult ki. Az egyik (nevezzük A-változatnak) a „ho pizsteuón eisz eme” = „aki hisz bennem” — mondatot a 37b vershez csatolja és így értelme: „Aki szomjazik jöjjön hozzám és igyék, aki hisz bennem. Amint az Írás mondja annak belsejéből...” A másik olvasat (B-változat) az „aki hisz bennem” mondatot a 38. vers elejéhez csatolja: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék. Aki hisz bennem, annak belsejéből...” Az ún. nagybetűs kódexek alapján szövegkritikailag nem lehet eldönteni, hogy melyik a helyes pontozás. Érdekes, hogy a P 66-os kódex a „pinetó” (igyék!) után pontot tesz; viszont az e-kódex, amely az Afra szöveget képviseli, továbbá a d-kódex a „kathós”-szal (miként..) új mondatot kezd. Max Zerwick szerint is az említett A-változat ennek „a versnek a jobb pontozása” (2); ennek viszont logikus következménye, hogy az „annak belsejéből” (görögben: ek tész koiliasz autú) „közvetlenül az Úrra vonatkozik és nem az ivóra”. (3) A szöveg értelmezésénél azonban figyelembe kell vennünk a *Jn 4,14*-et, ahol Jézus azt mondja a samariai asszonynak: „Aki iszból a vízből iszik, amelyet én adok, az nem szomjazik meg soha többé, mert a víz, amelyet én adok, örök életre szokelló vízforrás lesz benne.” — A samariai asszonynak azonban Jézus nem azt mondja, hogy „mások számára” lesz vízforrás, hanem csak: „örök életre szokelló vízforrás” lesz benne. A hangsúly talán azon van: ha az asszony (vagy bárki más) iszik ebből a vízből, „sohasem szomjazik meg”, amint már prófétája által megígérte az Úr: „Maga az Úr vezérel szüntelen, s még a kietlen helyeken is felüdít. Erővel őrli el tagjaidat, olyan leszél, mint az öntözött kert, és mint a vízforrás, melynek vize nem apad el soha” (*Iz 58,11*). Érdekes ezzel egybevetni Jézusnak Kafarnaumban elhangzott egyik mondasát: „Aki hozzám jön, többé nem éhezik, s aki bennem hisz, nem szomjazik soha” (*Jn 6,35*). Az említett A-változat szerinti pontozás értelmében fordítja e szöveget az ún. Jeruzsálemi Biblia is, habár a francia szövegben az „annak belsejéből” még így is kétértelmű marad. A jegyzetben viszont ez olvasható: „*Jézus belsejéből, a legrégebb hagyomány szerint.* Egy másik hagyomány az »aki hisz bennem«-et a következőkkel kapcsolja össze: a hívő belsejéből folynak élő víz folyói.” (4)

Biztos döntés *nyelvészeti*leg sem hozható. Ezért jöttek aztán létre olyan felemlás és kétféleképpen is érthető fordítások, mint a Jeruzsálemi Bibliáé. Az egyik újabb német fordítás a Jézusban hívőre vonatkoztatja ugyan az Írás mondasát, de aztán a jegyzet rovatban ezt írja: „Az idézett szentírási hely eredete homályos. Valószínű, hogy Jézus testére vonatkozik: a megdicsőült Jézustól kapja a hívő a Lelket. Mások úgy vélekednek, hogy a hívő lesz életforrás mások számára.” (5)

Problémánk megoldását tehát csak a *szövegösszefüggésben és a belső tartalmi elemzésben* kell keresnünk. A szomjazónak innia kell, a Jézusban hívőnek be kell fogadnia a Lelket. „Jézusból kell innia, és ha vízáradások 'ek tész koiliasz autú' folynak elő, akkor a forrás az evangélista értelmezésében bizonyosan Jézus. Máskülönbén 'képeitolódást' kellene feltételeznünk: a hívő iszik, majd ő lesz forrássá mások számára. Ez nem lehetetlen, de nem is valószínű.” (6)

Az idézett szentírási hely problémája. Felvethető itt az a kérdés is: Ki idézi itt a Szentírást, Jézus vagy az evangélista? Nincs azonban különösebb jelentősége ennek a kérdésnek, minthogy az idézett részt az eredeti értelemben kell

felfognunk és értelmeznünk. Ez a szentírási idézet: „Az ő belsejéből (annak belsejéből) élő víz forrása fakad” — ilyen formában sehol sem található meg az ószövetségi Szentírásban. Ezért vagy nem szó szerinti idézet, vagy több szentírási hely összevonásából keletkezett idézet. Figyelembe kell tehát vennünk a számba vehető ószövetségi helyeket és ezekkel összefüggésben az újszövetségeket is, főleg a jánosi iratokból. A vonatkozó, összefüggésbe hozható szentírási helyeket a következőképpen csoportosíthatjuk:

1. *A vizet fakasztó Messiás.* A *Kiv* 17,1—7 leírja, hogy Mózes a sziklából vizet fakaszt a nép számára. Mózes megígérte a népek: „Neked prófétát támaszt az Ur. körödből, testvéreid közül, mint engem, órá hallgassatok” (*MTörv* 18,15). Erre az ígéretre hivatkozik templomi beszédében Péter apostol is (*ApCsel* 3,22), István diakónus is (*ApCsel* 7,37). János leírja evangéliumában, hogy Jézus Mózeshez hasonlóan *kenyeret adott a népnek* (csodás kenyérszaporítás: (*Jn* 6,1—15), de ez csak előképe a „mennyből” alászálló kenyérnek” (6,22—59, vö. 6,32.35). *Amint Mózes vizet fakasztott a népnek a pusztában, úgy fakaszt Jézus is „élő vizet” önmagából, saját belsejéből, Szívéből.* — Pál apostol viszont a „vizet fakasztó szikla” képét alkalmazza Jézusra: „Mindnyájan ugyanazt a lelki ételt ették, ugyanazt a lelki italt itták. Ittak ugyanis a lelki sziklából, amely kísérte őket. s a szikla Krisztus volt” (*1Kor* 10,3k). A samariai asszonyal folytatott beszélgetésében Jézus magát nevezi az élő víz adományozójának (*Jn* 4,10.14).

2. *A víz és a Szentlélek kapcsolata.* Már a teremtés kezdetén „Isten Lelke lebegett a vizek fölött” (*Ter* 1,2). A víz kiárasztását a Lélek kiárasztásával hozza kapcsolatba Izaiás: „Mert elárasztom vízzel a tikkadt mezőt és bővizű patakokkal a kiaszott földet. Kiárasztom Lelkemet utódaidra, és áldásomat gyermekeidre” (*Iz* 44,3). -- Nikodémussal folytatott beszélgetésében mondja Jézus: „Bizony, bizony mondom neked, Aki nem vízből és (Szent)lélekből születik, az nem megy be az Isten országába” (*Jn* 3,5). Az evangélista autentikus magyarázata szerint Jézus az élő víz kiáradását „a Lélekről mondotta, amelyben a benné hívők részesülnek. A Lélek ugyanis még nem jött el, mert még nem dicsőült meg Jézus” (*Jn* 7,39).

3. *A paradicsomot öntöző folyó(k).* „Egy Édenben eredő folyó öntözte a kertet s ott négy ágra szakadt” (*Ter* 2,10). A víznek, főleg pedig az „élő víznek” nagy jelentősége volt a keleti ember szemében. A víz jelentette számára az életet. Ahol volt víz, ott volt élet; ahol nem volt víz, ott sivatag, pusztaság, pusztulás, szomjazás, halál várt az emberre. Különösen nagy kincs volt az „élő víz”: források, folyók, patakok vize. A jólét és boldogság paradicsomkertjét ezért öntözte az „edenben eredő folyó” négy ága. — Az új Jeruzsálemben *Ezekiel próféta látomása szerint* „víz fakad a templom küszöbe alatt” (*Ez* 47,1). A folyó partjain termő fák „minden hónapban friss gyümölcsöt hoznak, mert vizük a szentélyből fakad” (47,12). A Jeruzsálemben fakadó élő vízről szól Zakariás próféta is: „élő víz fakad Jeruzsálemben” (*Zak* 14,8); „Azon a napon forrás fakad Dávid háza és Jeruzsálem lakói számára” (*Zak* 15,1). Joel is hangoztatja: „Forrás fakad az Úr házából” (*Joel* 4,18). Megemlíti ezt a zoltáros is: „A folyam ágai felüdítik Isten városát, Ó megszenteli a Főlséges hajlékát” (*Zsolt* 46,5). — Ezekből és más egyéb szentírási helyekből nyilvánvaló, hogy maga Isten, mint népe megváltója népe számára az „élő víz forrása” (*Jer* 2,13) és aki őbenne bízik, „olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa” (*Jer* 17,8; vö. *Zsolt* 1,3). Az élet vízének folyója a Jelenések Könyvének tanúsága szerint „*kristálytisztán fakad az Isten és a Bárány trónjából*” (*Jel* 22,1).

4. *Felhívás a vízivásra — meritésre.* Ilyen felszólításokat olvashatunk főleg az ún. „bölcesség-irodalomban”. „Gyertek, egyetek a kenyereimből, igyatok a boromból, melyet kevertem” (*Péld* 9,5). „Jöjjetek hozzám, akik vágódtok, lakjatok jól gyümölcszeimből. Csak rám gondolni is édesebb a méznél, s engem birtokolni jobb a lépesméznél. Aki megízlel, még jobban kíván, s aki iszik belőlem, még jobban szomjazik” (*Sír* 24,19kk). „Örömmel meritke vizet az üdvösség forrásaiból” (*Iz* 12,3). „Vizet fakasztok a pusztában és folyókat a sivatag földön, hogy inni adjak népemnek, választottaimnak” (*Iz* 43,20). A Jelenések Könyve szerint az üdvözültek „nem éheznek és nem szomjaznak többé, a nap nem égeti őket, sem másfajta hőség, mert a Bárány, aki a trón közepén áll, legelteti és élő vizek forrásához tereli őket...” (7,16k). „A szomjazónak ingyen adok az élet

vizéből" (21,6c); „Aki szomjazik, jöjjön! Aki kívánja az élet vizét, ingyen igyék!" (22,17b). Az „ingyenesség"-nek ez a hangsúlyozása visszaül Iz 55,1-re, ahol Isten ingyen ételt és italt ígér a „szegényeknek". Érdekes megfigyelni, hogy a „szomjazik", „jöjjön", „igyék" igék ugyanolyan sorrendben fordulnak elő, mint a Jn 7,37k-ban.

5. A Jézus oldalából kifolyó vér és víz. Miután Jézus meghalt a keresztfán, „az egyik katona oldalába döfte lándzsáját. Nyomban vér és víz folyt belőle" (Jn 19,34). Mintha erre az eseményre hivatkozna az első János-levél: „Ki győzi le a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia? Ő az, aki víz és vér által jött, Jézus Krisztus. Nem csupán víz által, hanem víz és vér által. És a Lélek tesz tanúságot róla, mert a Lélek: igazság" (1Jn 5,5k). „Így amit a hetedik fejezet Jánosnál előre megmondott, az teljesedik be abban a pillanatban, amikor átszúrák az Űr szívébe a kereszten. A halott Megváltó oldalsebétől kiömlő vér és víz nemcsak az igazi emberi halál jelei, hanem ugyanúgy azon beteljesülésnek ünnepélyesen tanúsított jelei is, amit az Írás prófétailag megmondott már előre erről a messiási kegyelemről: most fog az élő, az áldozat véreben üdvöt hozó víz áramlani, „Lélek' lesz, de csak vérben, Kegyelem lesz, de csak egy átszúrt szívből". (7) A „megölt és mégis élő Bárány" az a húsvéti bárány, akiben „nem törnek csontot"; „Arra emelik majd tekintetüket, akit átszúrtak" (Zak 12,10). Ez a „Bárány" „uralkodók ura és királyok királya" (Jel 17,14), és a megváltott Egyház a „Bárány menyasszonya és hitvese" (Jel 21,9; vö. Jel 19,7). A Bárány vezeti el a megváltottakat az élet forrásvizéhez (Jel 7,17), és az Ő trónjából fakad az élő víz kristályfolyója (Jel 22,1). „A megváltás egy mennyei sátoros-ünnepben végződik, ahol a hazatértek mindörökre örvendeznek a Megváltóból fakadó forrásnak." (8)

Feltámadása estéjén a megjelenő Üdvözítő tanítványaira lehelt és így szólt: „Vegyétek a Szentlelket!" (Jn 20,22). A bűnbocsánat hatalmát adja át nekik. Emlékeztetnek e szavak Ádám teremtésére is (Ter 2,7). A Szentléleknek pünkösdnap „kiöntetése" is emlékeztet a víz „kiöntetésére" (ApCsel 2,17; vö. Joel 3,1). Ez a „kiöntés", „kiárasztás" szívtől szívig, lélektől lélelig árad. Isten kiveszi az emberekből a kőszívet és hús-szívet ad helyébe: saját Lelkét önti beléjük (Ez 36,26—29). — Ezért mondja Szent Pál: „Mivel az Isten fiai vagytok, Fia Lelkét árasztotta szívünkbe az Isten, aki őt így szólítja: Abba, Atya!" (Gal 4,6; vö. Róm 8,15). Részesedésünk a Lélekben, az élő vízben a keresztség szentségével kezdődik: „Nem azért, mert igazak voltunk, hanem irgalmasságából, s a Szentlélekben való újjászületés és megújulás fürdőjében, akit Üdvözítőnk: Jézus által bőven árasztott ránk, hogy kegyelmével megigazuljunk s az örök élet reménybeli örököseivé váljunk" (Tit 3,5—7).

Mit jelent tehát ez a kép? Azt hiszem, ezek után könnyen válaszolhatunk erre a kérdésre: Jézus „belsejéből" folynak az élő víz folyói, és nem a hívő belsejéből. A pontozás kérdése egyértelműen nem dönthető el, és bármelyik változatot fogadjuk is el, még megmarad mindkét értelmezési lehetőség. Ami az idézett szentírási helyet illeti, nem dönthető el, honnan való ez az idézet. Az ószövetségi Szentírásból és a párhuzamos jánosi helyekből csupán az derül ki, hogy „élő víz forrása" csak Isten lehet, amennyiben Ő a Megváltó. Az Istenben hívő ember is hasonló lehet a vízforráshoz (Iz 58,11), illetve a Megváltótól kapott víz „örök életre szökellő vízforrás" lehet benne (Jn 4,14).

Alább még felsorolunk, összegezzük néhány érvet, amelyek külön-külön is, de együttesen még inkább azt bizonyítják, hogy az „ő belsejéből" — csak Jézusra vonatkozhat:

a) *Nyelvészeti érv:* „potamoi ek tész koliasz autú reuszúszin húdatosz dzón-tosz". A „potamosz" görög szó bővizű folyót, illetve folyamatot jelent. Ennek is a többszáma fordul itt elő, tehát: „élő víz folyamai"-ról van szó. A „reuszúszin" bőséges áradást jelent, tehát bővizű folyamok bőséges áradását, ami a Szentlélek kegyelmére vonatkoztatva csak a Megváltóra mondható el.

b) *A párhuzamos helyek,* illetve számba vehető szentírási helyek mindenütt csak Istent, mint Megváltót nevezik olyan „élő víz forrás"-nak, amely mások számára is az élő vizet (a Szentlelket, illetve annak kegyelmét) adja.

c) *Szövegösszefüggésből vett érv:* Jézus magához hívja a szomjazókat, hogy igyanak, és higgyenek őbenne. Megtörne a kép folyamatossága, ha a bizonytalan eredetű szentírási idézet nem Jézusra, hanem a Jézusban hívőre vonatkoznék.

Míg viszont a kép folyamatos és összefüggő marad, ha a szentírási idézet „autú”-ja is Jézusra vonatkozik. Ez annál is inkább valószínű, minthogy a vízkiáradást Jézus az evangélista autentikus magyarázata szerint a „Lélekről” mondtotta, márpedig a „Lélek” (Szentlélek) forrása nem lehet a hívő, hanem csak Jézus. Bűnbocsánat, bűneltörlés: csak Jézusból fakadhat.

d) *E kinyilatkoztatás helye: a Templom.* Jézus maga, az Ő szent embersége, sőt: teste is templom (vö. „Bontsátok le ezt a templomot...” *Jn 2,19–22*). Ami a templomban a szentély, az az emberi testben a szív. Érdekes itt megjegyezni, hogy Ezekiel látomásában az eszkatologikus korban az életadó nagy folyó vize éppen a Templomnak a „szentélyéből” fakad (vö. *Ez 47,12*).

e) *Szentháromság-tani érv:* Nyilvánvaló éppen Szent János evangéliumából, hogy a Szentleket az Atya küldi Jézus kérésére, Jézus nevében (vö. *Jn 14,16.26*). Sőt: Jézus is küldi (*Jn 15,26*; vö. *16,3–15*). Minthogy a Szentlélek az Atyától és a Fiútól származik, ezért nem lehet a „hívő” bőséges folyamok élő vizének forrása, hanem csak Jézus Krisztus. Nem is jöhetett el addig a Szentlélek, amíg „Jézus nem dicsőült meg”, minthogy egyrészt a megváltás még nem volt addig beteljesítve, másrészt Jézus szent embersége, emberi teste nem részesült addig az Isten Fiának kijáró dicsőségben és boldogságban.

f) *Krisztológiai érv:* Az „unio hypostatica” azt is jelenti, hogy Jézusban a második isteni Személy tölti be az emberi természetben az emberi személy szerepét. Jézus emberségének a „belseje”, „Szíve” így lesz forrása a Szentléleknek, a Szentlélek kegyelmeinek.

g) *Szakramentális érv:* A teológusok tanítása szerint a szentségek elsődleges kiszolgáltatója (minister principalis) maga Jézus Krisztus; szent embersége pedig „instrumentum Deo coniunctum”: Istennel egybekapcsolt eleven közvetítő eszköze a szentségi kegyelemnek. Titokzatos, de valóságos kapcsolatban van tehát a Szentlélek kegyelmi kiáradásával, amely ha nem is kizárólagosan, de részben a szentségek révén történik.

h) *Ekleziológiai érv:* Az Egyház feje Jézus. Az Egyház tagjai szoros és bensőséges életkapcsolatban vannak a Fővel: Krisztussal. „Én vagyok a szőlőtő, ti vagytok a szőlővesszők” (*Jn 15,5*). Aki nem marad Jézusban, nem teremhet gyümölcsöt, tehát nem áradhat ki belőle a „Lélek élő vize”, hanem elszárad, levágják a töről és tűzre vetik. Aki viszont benne marad, az „bő gyümölcsöt terem” (*Jn 15,6.16*).

Nem szándékom tagadni azt, hogy az egyik ember a másik ember számára a Szentlélek kegyelmének közvetítője lehet és lesz is. A Titokzatos Testnek megvannak a maga törvényei; a Test tagjai egymást segítik, éltetik, támogatják, egymás számára kieszközlik, közvetítik Isten kegyelmét. De a bővizű Forrás, amelyből a Lélek folyói áradnak, nem lehet más, csak Jézus „belseje”, Jézus Szíve, aki emberszívközelbe hozta a végtelen szeretetet, hogy ezt a szeretetet szívünkbe befogadva másokra is rásugározzuk.

Jegyzetek: (1) Alfred Wikenhauser: Das Evangelium nach Johannes, übersetzt und erklärt, Regensburg, 1948. 132. — (2) Max Zerwick: Analysis philologica Novi Testamenti Graeci, Romae, 1953. 225. — (3) Max Zerwick: i. m. 226. — (4) La Sainte Bible, Cerf, Paris, 1961. 1409. — (5) Einheitsübersetzung der Heiligen Schrift, Das Neue Testament, Stuttgart, 1973. 192. — (6) Rudolf Schnackenburg: Das Johannesevangelium II. Teil, Kommentar zu Kap 5–12, Herder, Freiburg–Basel–Wien, 1971. 213–14. — (7) Hugo Rahner: Gedanken zur biblischen Begründung der Herz-Jesu-Verehrung, in: Cor Salvatoris, hrsg: Josef Stierli, Freiburg, 1954. 41. — (8) Hugo Rahner: i. m. 42.